

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึง ศักยภาพและแนวทางแก้ไขปัญหานักศึกษาแต่งกายผิดระเบียบของวิทยาลัยเพาะช่าง ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด และเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีแรงจูงใจ
2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม
3. ทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก
4. แนวคิดการจัดการความรู้
5. แนวคิดการเสริมสร้างวินัยนักเรียน นักศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจหรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้

1.1 องค์ประกอบของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาปัจจุบันได้ศึกษาและสรุปว่า องค์ประกอบของแรงจูงใจ มี 3 ด้านคือ

1.1.1 องค์ประกอบทางด้านกายภาพ (Biological Factor) ในองค์ประกอบด้านนี้จะพิจารณาถึงความต้องการทางกายภาพของมนุษย์ เช่น ความต้องการปัจจัย 4 เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ได้

1.1.2 องค์ประกอบทางการเรียนรู้ (Learned Factor) องค์ประกอบด้านนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากองค์ประกอบข้อ 1 ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนไม่สามารถได้รับการตอบสนองความต้องการในปริมาณ ชนิด และคุณภาพตามที่ตนเองต้องการ และในหลาย ๆ ครั้งสิ่งแวดล้อมเป็นตัววางเงื่อนไขในการสร้างแรงจูงใจของมนุษย์

1.1.3 องค์ประกอบทางด้านการคิด (Cognitive Factor)

1.2 ประเภทของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งลักษณะของแรงจูงใจออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1.2.1 กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจฉับพลัน (Aroused Motive) คือแรงจูงใจที่กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม ออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) คือแรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อย ๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลาใดเวลาหนึ่งต่อ

1.2.2 กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายในตัวของบุคคลผู้นั้น แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก

1.2.3 กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิว, กระหาย แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) คือแรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

แรงจูงใจภายในและภายนอก (Intrinsic and Extrinsic Motivation) นักจิตวิทยาหลายท่านไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีพฤติกรรมนิยมที่อธิบายพฤติกรรมด้วยแรงจูงใจทางสรีระและแรงจูงใจ ทางจิตวิทยาโดยใช้ทฤษฎีการลดแรงขับ เพราะมีความเชื่อว่า พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์เกิดจากแรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจภายใน หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายในตัวบุคคล และเป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม โดยไม่หวังรางวัลหรือแรงเสริมภายนอก

ความมีสมรรถภาพ (Competence) ไวท์ ได้อธิบายว่าความมีสมรรถภาพเป็นแรงจูงใจภายใน ซึ่งหมายถึงความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไวท์ถือว่า

มนุษย์เราต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่วัยทารกและพยายามที่จะปรับปรุงตัวอยู่เสมอ ความต้องการมีสมรรถภาพจึงเป็นแรงจูงใจภายใน

ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) ความอยากรู้อยากเห็นเป็นแรงจูงใจภายในที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่อยากค้นคว้าสำรวจสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากเด็กวัย 2-3 ขวบจะมีพฤติกรรมที่ต้องการจะสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

แรงจูงใจภายนอก หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายนอก เป็นต้นว่าคำชมหรือรางวัล

มอว์และมอว์ (MAW&MAW,1964) ได้เสนอแนะเครื่องชี้ (Indicators) ของความกระตือรือร้นของเด็กจากพฤติกรรมต่อไปนี้

1. เด็กจะมีปฏิกิริยาบวกต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งใหม่ แปลกและตลกกลับคือมีการเคลื่อนไหว หาสืบเหล่านั้น
2. เด็กแสดงความอยากรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม
3. เด็กจะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว
4. เด็ก จะแสดงความเพียรพยายามอย่างไม่ท้อถอยในการสำรวจค้นพบสิ่งแวดล้อม

มอว์และมอว์ (Maw and Maw, 1964, 1965) ได้เน้นความสำคัญของความกระตือรือร้นว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และสุขภาพจิต ความต้องการพัฒนาดน (Growth Needs) ก็เป็นความต้องการที่ทำให้เกิดแรงจูงใจภายใน ในการเรียนการสอน ครูมีหน้าที่ที่จะสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้าสำรวจและทดลองความสามารถของตน โดยจัดสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนหรือจัดประสบการณ์ที่ท้าทายความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน

1.3 รูปแบบของแรงจูงใจ

บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบแรงจูงใจที่แตกต่างกัน ซึ่งนักจิตวิทยาได้แบ่งรูปแบบ แรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็นหลายรูปแบบที่สำคัญ มีดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล

แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure)
2. มีความทะเยอทะยานสูง

3. ตั้งเป้าหมายสูง
4. มีความรับผิดชอบในการทำงานดี
5. มีความอดทนในการทำงาน
6. รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง
7. เป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีการวางแผน
8. เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliative Motive) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ มักจะเป็นผู้ที่โอ้อวด อารี เป็นที่รักของเพื่อน มีลักษณะเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเมื่อศึกษาจากสภาพครอบครัวแล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธมักจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น บรรยากาศในบ้านปราศจาก การแข่งขัน พ่อแม่ไม่มีลักษณะเข้มขู่ พี่น้องมีความรักสามัคคีกันดี ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เมื่อทำสิ่งใด เป้าหมายก็เพื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
2. ไม่มีความทะเยอทะยาน มีความเกรงใจสูง ไม่กล้าแสดงออก
3. ตั้งเป้าหมายต่ำ
4. หลีกเลี่ยงการโต้แย้งมักจะคล้อยตามผู้อื่น

3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) สำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจนั้น พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจแบบนี้ส่วนมากมักจะพัฒนามาจากความรู้สึกว่า ตนเอง "ขาด" ในบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ อาจจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็น "ปมด้อย" เมื่อมีปมด้วยจึงพยายามสร้าง "ปมเด่น" ขึ้นมาเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ตนเองขาด ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะออกมาในลักษณะการก้าวร้าว
2. มักจะต่อต้านสังคม
3. แสวงหาชื่อเสียง
4. ชอบเสียง ทั้งในด้านของการทำงาน ร่างกาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ
5. ชอบเป็นผู้นำ

4. แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว (Aggression Motive) ผู้ที่มีลักษณะแรงจูงใจแบบนี้มักเป็นผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไป ดังนั้นเด็กจึงหาทางระบายออกกับผู้อื่น หรืออาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบ บุคคลหรือจากสื่อต่าง ๆ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว จะมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ถือความคิดเห็นหรือความสำคัญของตนเป็นใหญ่

2. ชอบทำร้ายผู้อื่น ทั้งการทำร้ายด้วยกายหรือวาจา

5. แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา (Dependency Motive) สาเหตุของการมีแรงจูงใจแบบนี้ก็เพราะ การเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทะนุถนอมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพา จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ไม่มั่นใจในตนเอง
2. ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง มักจะลังเล
3. ไม่กล้าเสี่ยง
4. ต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากผู้อื่น

สำหรับทฤษฎีแรงจูงใจนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นทฤษฎีใหญ่ ๆ คือ

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral View of Motivation)

ทฤษฎี นี้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นทุกพฤติกรรมของมนุษย์ถ้าวิเคราะห์ดูแล้วจะเห็นว่าได้รับอิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีตเป็นส่วนมาก โดยประสบการณ์ในด้านดีและกลายเป็นแรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลร้ายให้มนุษย์มีความต้องการ แสดงพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้นทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก (Extrinsic Motivation)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning View of Motivation)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเอกลักษณ์และการเลียนแบบ (Identification and Imitation) จากบุคคลที่ตนเองชื่นชม หรือคนที่มีชื่อเสียงในสังคมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive View of Motivation)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับรับรู้ (Perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยอาศัยความสามารถทางปัญญาเป็นสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลาย ๆ ทางในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งในสภาพเช่นนี้ มนุษย์จะเกิดสภาพความไม่สมดุล (Disequilibrium) ขึ้น เมื่อเกิดสภาพเช่นนี้มนุษย์จะต้อง อาศัยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับ (Accommodation) ความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ให้ เข้ากับประสบการณ์เดิมของตนซึ่งการจะทำให้จะต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญทฤษฎีนี้เน้นเรื่องแรงจูงใจภายใน (intrinsic Motivation) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ และการวางแผน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (Level of Aspiration) โดยที่เขาถือว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะตั้ง ความคาดหวังของตนเองให้สูงขึ้น เมื่อเขาทำงานหนึ่งสำเร็จ และตรงกันข้ามคือจะตั้งความคาดหวังของตนเองต่ำลง เมื่อเขาทำงานหนึ่งแล้ว ล้มเหลว

ทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic View of Motivation)

แนวความคิดนี้เป็นของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็น ตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนั้นถ้าเข้าใจความต้องการของมนุษย์ก็สามารถ อธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมเน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งเร้า (Stimulus) และ การตอบสนอง (Response) โดยอินทรีย์จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งเร้าและ การตอบสนองอันนำไปสู่ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม คือการเรียนรู้นั่นเอง ผู้นำที่สำคัญของ กลุ่มนี้ คือ พาฟลอฟ (Ivan Pavlov) ธอร์นไดร์ (Edward Thorndike) และสกินเนอร์ (B.F.Skinner)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning) ผู้ที่ทำการศึกษาดทดลองในเรื่องนี้ คือ พาฟลอฟ ซึ่งเป็นนักสรีระวิทยาชาวรัสเซีย เขาได้ทำการศึกษาดทดลองกับสุนัขให้ ยืนนิ่งอยู่ในที่ตรึงใน ห้องทดลอง ที่ข้างแก้มของสุนัขติดเครื่องมีวัดระดับการไหลของน้ำลาย การทดลองแบ่ง ออกเป็น 3 ขั้น คือ ก่อนการวางเงื่อนไข (Before Conditioning) ระหว่างการวางเงื่อนไข (During Conditioning) และ หลังการวางเงื่อนไข (After Conditioning) อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก คือ การตอบสนอง ที่เป็นโดยอัตโนมัติเมื่อนำ สิ่งเร้าใหม่มาควบคุมกับสิ่งเร้าเดิม เรียกว่า พฤติกรรมเรสปอนเด็นท์ (Respondent Behavior) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับ มนุษย์และสัตว์คำที่พาฟลอฟใช้อธิบายการทดลองของเขานั้น ประกอบด้วยคำสำคัญ ดังนี้

- สิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) คือ สิ่งเร้าที่ไม่ก่อให้เกิดการตอบสนอง
- สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (Unconditioned Stimulus หรือ US) คือ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองได้ตาม ธรรมชาติ
- สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus หรือ CS) คือ สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองได้หลังจากถูกวางเงื่อนไขแล้วการตอบสนองที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไข (Unconditioned Response หรือ UCR)คือการตอบสนองที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติการตอบสนองที่ถูกวางเงื่อนไข (Conditioned Response หรือ CR) คือ การตอบสนองอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่ถูกวางเงื่อนไข

แล้ว กระบวนการสำคัญอันเกิดจากการเรียนรู้ของพาฟลอฟ มีอยู่ 3 ประการ อันเกิดจากการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข คือ

- การแผ่ขยาย (Generalization) คือ ความสามารถของอินทรีย์ที่จะตอบสนองในลักษณะเดิมต่อสิ่งเร้าที่มีความหมายคล้ายคลึงกันได้
- การจำแนก (Discrimination) คือ ความสามารถของอินทรีย์ในการที่จะจำแนกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้
- การลบพฤติกรรมชั่วคราว (Extinction) คือ การที่พฤติกรรมตอบสนองลดน้อยลงอันเป็นผลเนื่องมาจากการ ที่ไม่ได้รับสิ่งเร้า ที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไข การฟื้นตัวของ การตอบสนองที่วางเงื่อนไข (Spontaneous recovery) หลังจากเกิด การลบพฤติกรรม ชั่วคราวแล้ว สักระยะหนึ่ง พฤติกรรมที่ถูกลบเงื่อนไขแล้วอาจฟื้นตัวเกิดขึ้นมาอีก เมื่อได้รับการกระตุ้นโดยสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข

3. ทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก

3.1 ความหมาย

การเสริมแรงคือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกรรมที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรง (reinforcer) (Skinner, 1971) ตัวเสริมแรงที่ใช้กันอยู่จะมี 2 ชนิดคือ

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเองในการตอบสนองความต้องการทางชีวภาพหรือมีผลต่อผู้ได้รับโดยตรงเช่น อาหาร ความเย็น เป็นต้น
2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรง โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น เงิน รางวัล คำชมเชย เป็นต้น นอกจากนี้ การเสริมแรงยังแบ่งได้อีก 2 ลักษณะคือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) คือการเสริมแรงที่มีผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น ในขณะที่การให้รางวัลเป็นการให้ต่อพฤติกรรมที่บุคคลทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามวาระและโอกาสที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องทำให้พฤติกรรมนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น (Kazdin, 1984 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541) นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้คำตำหนิหรือการติบุคคลอาจจะเป็นการเสริมแรงทางบวกได้ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำมีความถี่เพิ่มขึ้น เช่น สุพจน์มาเข้าทำงานตรงเวลา หัวหน้างานจึงชมเชยสุพจน์ในที่ประชุมว่าขยันขันแข็งมาทำงานตรงเวลา ผลที่ตามมาคือสุพจน์มาทำงานตรงเวลาทุกวัน แสดงว่าพฤติกรรมดังกล่าวได้รับการเสริมแรงทางบวกจากคำชมของหัวหน้า

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถถอดถอนจากสิ่งเร้า

ที่ไม่พึงพอใจ (Aversive stimuli) ออกไปได้ การเสริมแรงทางลบจะมี 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมการหลีกเลี่ยง (Escape behavior) และพฤติกรรมการหลีกเลี่ยง (Avoidance behavior)

แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning)

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ Burrhus F. Skinner ซึ่งทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลพวงเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Emitted) ของบุคคลจะเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกรรม (Consequence) ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมนั้น Skinner ให้ความสนใจกับผลกรรม 2 ประเภทคือ ผลกรรมเป็นตัวเสริมแรง (reinforcer) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลนั้นกระทำอยู่มีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้นและ ผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ (punisher) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นยุติลง

หลักการทั่วไปในการใช้เสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ

การเสริมแรงทางบวกนั้น สามารถใช้ได้กับพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาหรือพฤติกรรมพึงประสงค์ เพียงแต่ผู้นำไปใช้จะต้องสามารถเลือกตัวเสริมแรงได้อย่างเหมาะสมและมีหลักการนำไปใช้ดังนี้(สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541 และ ประทีป จินฉ่ำ, 2540)

1. เสริมแรงทางบวกจะต้องให้หลังจากการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายเท่านั้น
2. การเสริมแรงจะต้องกระทำทันทีที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย
3. การเสริมแรงควรให้สม่ำเสมอ
4. ควรมีการบอกเงื่อนไขการให้การเสริมแรง
5. ตัวเสริมแรงนั้นควรมีปริมาณพอเหมาะที่จะเสริมแรงพฤติกรรมโดยไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรง
6. ตัวเสริมแรงนั้นจะต้องเลือกให้เหมาะกับแต่ละบุคคล
7. ถ้าเป็นไปได้ควรใช้ตัวเสริมแรงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น
8. ควรมีการใช้ตัวแบบหรือการชี้แนะควบคู่ไปกับการเสริมแรงด้วย
9. ควรมีการวางแผนการใช้ตารางการเสริมแรงหรือยืดเวลาการเสริมแรง

ข้อควรคำนึงถึงและการเลือกใช้ตัวเสริมแรงประเภทต่างๆ

1. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของหรืออาหาร เช่น ขนม เครื่องเขียน ของรางวัล เป็นต้น จะใช้ไปผลเมื่อบุคคลเกิดความขาดแคลนเท่านั้น การใช้อาหารหรือสิ่งเสพติดจะเกิดปัญหาการหมดสภาพได้ถ้าให้มากเกินไปหรือช่วงเวลาไม่เหมาะสมเช่น ไม่สามารถให้ได้ทันทีที่จบงานกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่

เป็นต้น วิธีการให้เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายที่กำหนดทันที นำไปใช้กับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในหลายพฤติกรรมควรมีให้เล็กน้อย

2. ตัวเสริมแรงทางสังคม เช่น ชมเชย ยิ้ม จับมือ สบตา เป็นต้น อาจแสดงออกด้วยคำพูดหรือท่าทางต่างๆ จำเป็นต้องใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่นๆ และเมื่อต้องการให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นอยู่ต่อไป หลักการคือต้องชมต่อหน้าทันทีที่เห็นใจ ต้องบอกว่าชมพฤติกรรมอะไรที่ดี และความรู้สึกที่คุณมีต่อผู้แสดงพฤติกรรม หลังจากพูดให้หยุดชั่วขณะใช้การแสดงความชื่นชมทางสีหน้า กระตุ้นให้เพิ่มความถี่พฤติกรรม แต่ตัวเสริมแรงทางสังคมไม่สามารถใช้ได้ทุกคน ผู้ใช้ควรจัดประสบการณ์ในการให้เสริมนี้คู่กับตัวอื่นๆ ก่อน

3. ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมหรือหลักของฟรีแม็ค คือ การใช้กิจกรรมที่บุคคลชอบทำมากที่สุดหรือกิจกรรมที่บุคคลทำบ่อยที่สุดมาเสริมแรงกิจกรรมที่บุคคลทำน้อยที่สุด เหมาะกับพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ต้องยืดเวลาให้การเสริมแรงออกไป ไม่สามารถให้ได้ทันทีขณะนั้น ต้องให้หรือไม่ให้กิจกรรมเท่านั้น และมีกิจกรรมให้เลือกหลากหลาย

4. ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร เช่น การใช้เงิน ดาว แด้มสะสม คะแนน เป็นต้น โดยสามารถนำไปแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป มีประสิทธิภาพสูงมากและคงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นได้ในระดับสูง สามารถใช้งานได้ง่ายและไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่ แต่อาจเกิดปัญหาจากความโลภได้ และเมื่อยุติการใช้อย่างทันทีทันใดจะทำให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้นกลับสู่สภาพเดิมทันที

5. ตัวเสริมแรงที่เป็นข้อมูลป้อนกลับ เช่น ผลการตรวจสอบคุณภาพ ประกาศคะแนนสอบ เป็นต้น ควรให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นพฤติกรรมทางบวกมีความชัดเจนถูกต้องของข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นบุคคลที่ผู้ถูกปรับพฤติกรรมเชื่อถือ ควรอธิบายให้บุคคลเห็นความสำคัญของข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมตนเอง และกำหนดเป้าหมายของพฤติกรรมที่ต้องการปรับปรุง ควรใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่นๆ โดยเฉพาะตัวเสริมแรงทางสังคมหรือเบี้ยอรรถกรจะทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. แนวคิดการจัดการความรู้

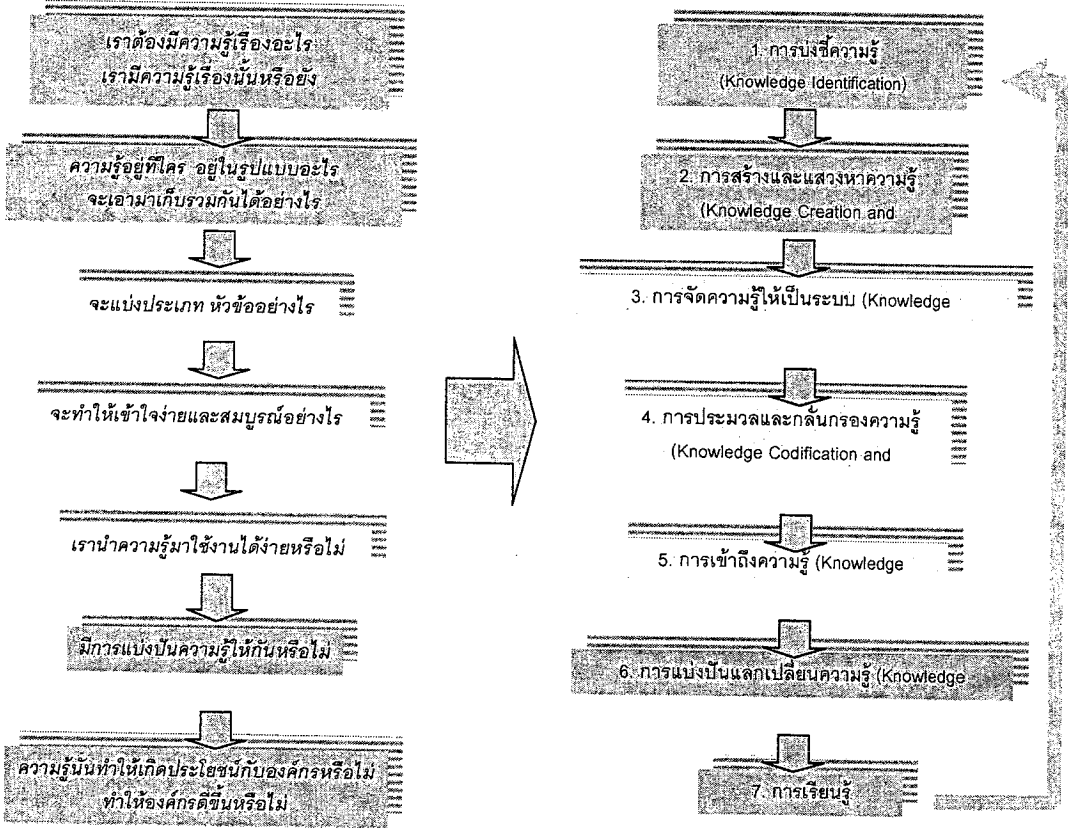
การจัดการความรู้ในองค์กร หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

- ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถ

ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือ การคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

- ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็น ความรู้แบบรูปธรรม

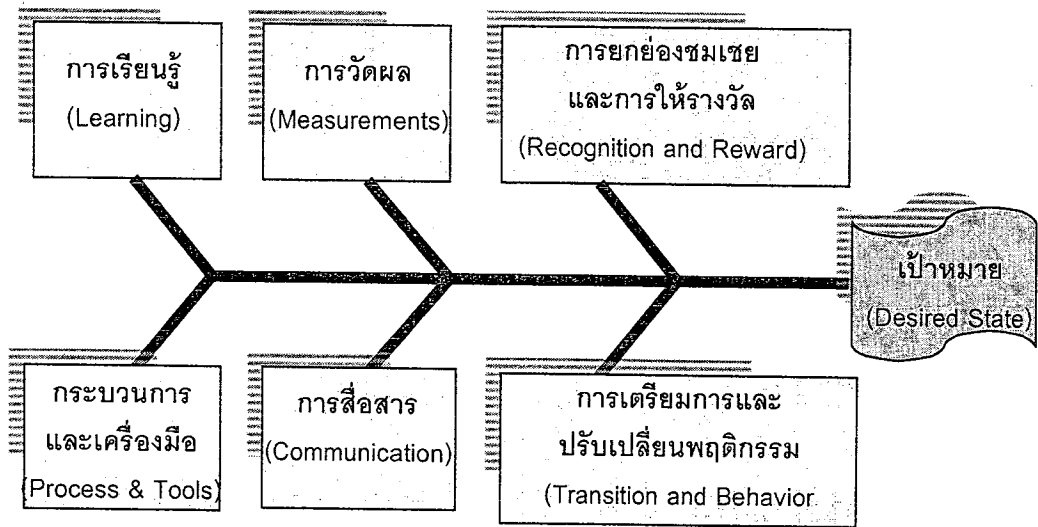
แนวคิดการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Action Plan) ตามได้นำแนวคิดเรื่องกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) และ กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan)

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process)

กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ - เช่นพิจารณาว่า วิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ เป้าหมาย คืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องรู้อะไร , ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง, อยู่ในรูปแบบใด, อยู่ที่ใคร
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ - เช่นการสร้างความรู้ใหม่, แสวงหาความรู้จากภายนอก, รักษาความรู้เก่า, กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ - เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในอนาคต
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ - เช่นปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน, ใช้ภาษาเดียวกัน, ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์
5. การเข้าถึงความรู้ - เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT), Web board ,บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ - ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็น เอกสาร, ฐานความรู้, เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน, กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม, ชุมชนแห่งการเรียนรู้, ระบบพี่เลี้ยง, การสับเปลี่ยนงาน, การยืมตัว, เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น
7. การเรียนรู้ - ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่นเกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้>นำความรู้ไปใช้>เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process)

กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) เป็นกรอบความคิดแบบหนึ่งเพื่อให้องค์กรที่ต้องการจัดการความรู้ภายในองค์กร ได้มุ่งเน้นถึงปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - เช่น กิจกรรมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากผู้บริหาร (ที่ทุกคนมองเห็น), โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร, ทีม/หน่วยงานที่รับผิดชอบ, มีระบบการติดตามและประเมินผล , กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จชัดเจน
2. การสื่อสาร - เช่น กิจกรรมที่ทำให้ทุกคนเข้าใจถึงสิ่งที่องค์กรจะทำ, ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทุกคน, แต่ละคนจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร
3. กระบวนการและเครื่องมือ - ช่วยให้การค้นหา เข้าถึง ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ สะดวกรวดเร็วขึ้น โดยการเลือกใช้กระบวนการและเครื่องมือ ขึ้นกับชนิดของความรู้, ลักษณะขององค์กร (ขนาด, สถานที่ตั้ง ฯลฯ), ลักษณะการทำงาน, วัฒนธรรมองค์กร, ทรัพยากร
4. การเรียนรู้ - เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและหลักการของการจัดการความรู้ โดยการเรียนรู้ต้องพิจารณาถึง เนื้อหา, กลุ่มเป้าหมาย, วิธีการ, การประเมินผลและปรับปรุง
5. การวัดผล - เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่, มีการนำผลของการวัดมาใช้ในการปรับปรุงแผนและการดำเนินการให้ดีขึ้น, มีการนำผลการวัดมาใช้ในการสื่อสารกับบุคลากรในทุกระดับให้เห็นประโยชน์ของการจัดการความรู้ และการวัดผลต้องพิจารณาด้วยว่าจะ

วัดผลที่ขั้นตอนไหนได้แก่ วัดระบบ (System), วัดที่ผลลัพธ์ (Out put) หรือวัดที่ประโยชน์ที่จะได้รับ (Out come)

6. การยกย่องชมเชยและให้รางวัล - เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับ โดยข้อควรพิจารณาได้แก่ ค้นหาความต้องการของบุคลากร, แรงจูงใจระยะสั้นและระยะยาว, บูรณาการกับระบบที่มีอยู่, ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกิจกรรมที่ทำในแต่ละช่วงเวลา

องค์กรจะต้องมองภาพรวมของปัจจัยแวดล้อมภายในองค์กร ที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) ขององค์กร โดยการนำกระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงมาเชื่อมโยง เพื่อจะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ที่จะทำให้กระบวนการจัดการความรู้มีชีวิตหมุนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง และทำให้การจัดการความรู้ขององค์กรมีประสิทธิภาพโดยจัดทำเป็นแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงๆ

5. แนวคิดการเสริมสร้างวินัยนักเรียน นักศึกษา

1. วินัยนักเรียน

ความเป็นผู้มีวินัยเป็นสิ่งจำเป็นควบคู่กันไปกับความรู้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานไว้ตอนหนึ่งว่า ข้อสังเกตที่ประทับใจของข้าพเจ้าในระหว่างที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ ข้อหนึ่งก็คือ ถ้าประเทศไหนประชาชนมีระเบียบวินัยดี ประเทศนั้นก็เจริญและอยู่ในฐานะดี ความเข้าใจในการรักษาระเบียบวินัยนี้หละย่อมเป็นปัจจัยสังคมอันหนึ่งที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญวัฒนาถาวร ข้าพเจ้าขอฝากความคิดนี้ไว้กับท่านทั้งหลายด้วย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2544 : 32)

การมีระเบียบวินัยนั้น ผู้ใดเอาชนะความไร้ระเบียบวินัยได้จึงเท่ากับเป็นผู้ชนะและเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นการชนะใจของตนเองอันเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง ซึ่งในความเป็นจริงแล้วระเบียบวินัยไม่ได้มีไว้ลงโทษหรือทำลายใคร พฤติกรรมไม่มีวินัยของผู้นั้นเองต่างหากที่สร้างผลร้ายให้กับตัวเขาเอง แต่ความมีระเบียบวินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชีวิตผู้ใดมีวินัยในการใช้เวลาเวลาก็มีค่า ผู้ใดมีวินัยในการทำงาน งานก็มีประสิทธิภาพผู้ใดมีวินัยในการใช้เงิน เงินก็มีคุณค่าสามารถที่จะตั้งตัวได้ ผู้ใดมีวินัยในการดำเนินชีวิต ชีวิตก็ประสบความสำเร็จและสังคมใดประชาชนมีวินัยประเทศชาติก็เจริญรุ่งเรือง ความมีระเบียบวินัยจึงจัดเป็นคุณสมบัติที่มักจะพบอยู่ในชีวิตของผู้นำและความสำเร็จในชีวิตเสมอ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2544 : 31)

2. ความหมายของวินัย

คำว่า วินัย (Discipline) ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์เดิมเป็นภาษาละติน แปลว่า ทำตามคำสั่งสอนผู้นำ ส่วนในภาษาไทย วินัย มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า “การฝึกฝนหรือฝึกหัด” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539 : 881) หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับปฏิบัติ

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2541 : 7) กล่าวว่า วินัยในพระไตรปิฎกหมายถึง อุดมการณ์ฝึกกาย วาจา นั่นคือ เรื่องของศีล ส่วนวินัยในการดำรงชีวิตปราชญ์ทั้งหลายให้ความหมายว่า คือกระบวนการปฏิบัติ เป็นอุมายการฝึกหัดกาย วาจา ใจ

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2541 : 61) วินัย คือ สมรรถภาพในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามความประสงค์ ถ้าพูดในเชิงจิตวิทยาก็ต้องใช้กับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Purposive Behavior ซึ่งในที่นี้มีความหมายว่าต้องควบคุม กาย วาจา ใจ และพฤติกรรมทั้งหมดของคนให้ดำรงอยู่หรือให้เคลื่อนไหวอย่างมีวินัยหรือมีแบบแผนที่เหมาะสมที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

วสัน ปูนผล (2542 : 7) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติ สำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม และผลของการกระทำ ซึ่งจะมีผลต่อตนเองและสังคม

ชมแข พงษ์เจริญ (2542 : 11) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ข้อกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์แนวปฏิบัติสำหรับให้คนกระทำตาม

ธนู วุฒิกเกียรติไพบูลย์ (2542 : 11) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อปฏิบัติและข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตามอาจจะเกิดความเสียหาย หรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นหลักให้ทำผิดและถูกลงโทษในที่สุด

จิตติมา จักรเพชร (2544 : 9) กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคม เป็นสิ่งควบคุมให้บุคคลอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบและความสงบสุขของสังคม

สมบุรณ์ นครชัย (2550 : 9) สรุปว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือบังคับพฤติกรรมของตนเองให้เชื่อฟังและประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนอันต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ โดยตนเองมองเห็นคุณค่าที่จะกระทำเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

สุภา เวียงชัยภูมิ (2551 : 21) สรุปว่า วินัย หมายถึง ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนที่วางไว้สำหรับควบคุมอารมณ์พฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขต่อตนเองและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

จิระศักดิ์ จำปาโพธิ์ (2551 : 9) กล่าวว่าโดยสรุปได้ว่า ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของบุคคลที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตาม กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและกฎกติกาที่สังคมกำหนดไว้โดยไม่ถือว่าเป็นการควบคุม หรือบังคับ

จากความหมายของวินัยที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตนของบุคคลตามข้อกำหนด กฎ ระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ สังคมกำหนดขึ้นเป็นแนวทางปฏิบัติตนสำหรับบุคคลในสังคมในการดำเนินชีวิต เพื่อความเป็น ระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคม

วสัน ปูนผล (2542 : 10) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถ ของบุคคล ในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะต้องเป็นไป ตามกฎระเบียบของสังคมและเกิดจากความรู้สึกเห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจาก ภายนอกเท่านั้นแม้จะมีอุปสรรคก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมนั้น

กุลชา ศิริเฉลิมพงศ์ (2544 : 16) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และบังคับพฤติกรรมของตนเองให้เชื่อฟังและประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ระเบียบแบบแผนอันต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ โดยตนเองมีจิตสำนึกที่จะ กระทำ เพื่อที่จะบังเกิดผลดีต่อตนเองส่วนรวมและสังคม

เทียง แหวนวงษ์ (2546 : 11) สรุปไว้ว่า การมีวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถ ของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะต้องเป็นไป ตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเองแม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกซึ่งลักษณะ ของผู้ที่มีวินัยในตนเองประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบและปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีความตรงเวลา และยอมรับการกระทำของตนเอง

ทินกร วิลาวลัย (2550 : 12) สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง เป็นความสามารถในการ บังคับตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่ดี สร้างสรรค์และเป็นไปตามที่ตนเองมุ่งหวังโดยใช้แรงที่เกิดขึ้นจาก ภายในตนเอง ที่เกิดจากการปลูกฝังเป็นอย่างดีแม้จะมีแรงกระทำจากภายนอก พฤติกรรมที่ดีนั้นก็ จะไม่เปลี่ยน

จากความหมายของวินัยในตนเองที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือบังคับพฤติกรรมของตนเอง ให้เชื่อฟังและ ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ประเพณี และวัฒนธรรมอันต่าง ๆ ที่สังคม ยอมรับ โดยตนเองมองเห็นคุณค่าในการกระทำของตนเองเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเอง และสังคม ส่วนรวม

3. ความสำคัญของวินัย

ลักษณะนิสัยในตนเองมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลและอาจจะสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ดีชั่วและความสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับการกำเนิดและเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยแห่งตนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้ว และมีความเห็นว่าความมีวินัยในตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองได้อย่างถูกต้องเป็นหลักชัยของการพัฒนาทางจิตของบุคคล นั่นคือความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะสำคัญของผู้บรรลุนิติภาวะทางจิต ฉะนั้นการมีวินัยในตนเองจึงสามารถจะใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วย (สารี สายจีน. 2547 : 36)

พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต) (2534 : 41) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยว่าถ้าไม่มีวินัยชีวิตก็จะสับสนยุ่งเหยิง สังคมจะวุ่นวายระส่ำระสายทำลายโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตที่ดีงามและโอกาสในการพัฒนาตนเองของทุกคน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2538 : 43) ยังกล่าวถึงความสำคัญของการมีระเบียบวินัยว่า เป็นองค์ประกอบหนึ่งของลักษณะชีวิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในชีวิตเราจะไม่สามารถนำชีวิตไปสู่สิ่งที่ตั้งใจได้จนกว่าจะตั้งอยู่บน 3 สิ่งนั่นคือ ความสามารถในการควบคุมตนเอง การอยู่ในกฎระเบียบ และสุดท้ายก็คือการมีวินัย

นิดดา หงษ์วิวัฒน์ (2543 : 11) ได้สรุปไว้ว่า วินัยสร้างความรับผิดชอบวินัยสร้างระเบียบแบบแผน วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี วินัยสร้างคนให้เป็นคนเก่ง ดังนั้นวินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญเราจำเป็นต้องสร้างวินัยให้แก่นุชนตั้งแต่เด็กในทำนองเดียวกัน ไพฑูรย์ การเพียร (2544 : 13) กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่รวมกันเป็นสังคม ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามถ้าปราศจากวินัยองค์กรนั้นก็ตั้งอยู่ไม่ได้เพราะฉะนั้นเราควรที่จะกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เกิดวินัยให้ได้

วินัยเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคม ดังนั้นระเบียบวินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ มีผู้เสนอความสำคัญของระเบียบวินัยไว้หลายท่าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ วินัยช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดความสำนึกและความเคยชินที่จะประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงาม เป็นมาตรฐานระหว่างความประพฤติของกลุ่มบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์กร (พนัส หันนาคินทร์. 2526 : 2542) วินัยช่วยเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต อาจจะได้มีประสิทธิภาพ เสรีภาพและความรับผิดชอบอย่างถูกต้อง ช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน หากขาดระเบียบวินัยการดำเนินงานของโรงเรียนจะเต็มไปด้วยอุปสรรค วินัยช่วยให้นักเรียนควบคุมดูแลตัวเองและสังคมส่วนรวมได้ด้วย ความสงบสุข เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการเล่าเรียน การทำงาน ช่วยนำไปสู่การทำความดีความ

เจริญ เว้นข้อห้าม ทำตามคำสั่งบางประการ เพิ่มพลังในการทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว สังคมเป็นสุขร่มเย็น ดังนั้นพอสรุปความสำคัญของวินัยได้ว่า วินัยช่วยให้คนมีระเบียบในตัวเอง ลดความขัดแย้ง เกิดความสามัคคีดำรงตนในสังคม และทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ในการจัดการศึกษา ความมีวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในวัยเด็ก ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของวินัยเพื่อความสุขและความสำเร็จของตนเองและสังคม ดังนั้นการที่จะให้เกิดวินัยขึ้นในหมู่คณะไม่ว่าจะเป็นวินัยด้านใด ก็ตามล้วนแต่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมหากแต่วินัยในตนเองนั้นเป็นพื้นฐาน ที่นำไปสู่ความมีวินัยในหมู่คณะและสังคมต่อไป

4. ความจำเป็นที่ต้องมีระเบียบวินัย

จรรยา กุลสิทธิชัย (2547 : 24) สรุปไว้ว่า ถ้าเด็กมีวินัยแล้วก็จะก่อให้เกิดผลดีแก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เพราะว่า

1. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษาเป็นคนดีขึ้น
2. วินัย คือเครื่องวัดความดีของคน
3. วินัย คือเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษามีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
5. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษาสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี
6. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษาประพฤติปฏิบัติตัวเองให้ถูกต้องเหมาะสม
7. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษาเป็นที่น่ารัก น่ายกย่อง น่านับถือ และน่าสรรเสริญมากขึ้น
8. วินัย ทำให้ผู้ที่รักษาอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

จำเนียร ศิลปะวานิช (2538) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีระเบียบวินัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่มีระเบียบเรียบร้อย
2. ช่วยให้มีสามัคคีปรองดองในหมู่ผู้เรียน
3. ช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักควบคุม และปกครองตนเองตามหลักประชาธิปไตย หรือมีวินัยสำหรับตนเอง

5. ช่วยให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กล่าวสรุปได้ว่า ความมีวินัยนั้นจะแสดงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ถ้าครอบครัวใด สังคมใด ประเทศใด ประกอบด้วยบุคคลที่มีวินัยก็จะทำให้ครอบครัวนั้น สังคมนั้น ประเทศนั้น มีความมั่นคง ปลอดภัย เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าดังนั้นหากเพียรพยายามสร้างระเบียบวินัยในชีวิตของแต่ละคนได้ท้ายที่สุดเมื่อคนในสังคม คนในประเทศมี

ลักษณะชีวิตที่มีระเบียบวินัยแล้ว นอกจากตนเองจะก้าวสู่ความสำเร็จแล้ว ยังสามารถพัฒนาสังคมให้มีระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนประเทศชาติให้ทัดเทียมกับอารยประเทศด้วย

5. ประเภทของความมีระเบียบวินัย

หวน พิณรุฬห์ (2538 : 96 - 97) ได้กล่าวถึง วินัยที่ใช้กันอยู่ในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

5.1 วินัยเลียบขาดทางทหาร ใช้กรณีที่ว่านักเรียนยังไม่รู้จักรับผิดชอบชั่วดี จึงต้องมีการควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่ง และระเบียบ ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ ผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้ออกระเบียบปฏิบัติ ข้อดี คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ประพฤติตนในทางที่ดีก็จะติดเป็นนิสัย และมีความประพฤติติดตัวไปข้างหน้า ข้อเสีย คือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามจะไม่เห็นคุณค่าของการประพฤติดีจะรู้สึกว่าการปราศจากเหตุผลและไม่เต็มใจ

5.2 วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนนักศึกษาเป็นหลัก ว่า ถ้าได้ในสิ่งที่สนใจแล้วผู้ใดจะรู้สึกสบายใจ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบข้อดี คือ ผู้ปฏิบัติพร้อมที่จะปฏิบัติตนในทางที่ตนสนใจ ข้อเสีย คือ สถานศึกษามีอาจดำเนินการตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนได้มากนัก

5.3 วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักเกียรติของตนเองถือว่าเป็นวินัยที่มีคุณค่าเพราะเกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเองและสังคม สถานศึกษาจะช่วยให้เกิดวินัยได้โดยการหาวิธีการก่อให้เกิดความรักนับถือเกียรติและการรู้จักรับผิดชอบต่อตน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 122) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยไว้ดังนี้

1. รู้จักวินัยของตนเองเป็นอย่างดี เมื่อเราสังกัดอยู่ในสังคมใด จะต้องมีความรู้เรื่องวินัย ระเบียบแบบแผนของสังคมนั้นเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ปฏิบัติไม่ผิด เช่น นักเรียนต้องรู้ระเบียบวินัยของโรงเรียนประชาชนต้องรู้กฎหมายบ้านเมือง

2. เคารพในวินัยเป็นอย่างดี คือเป็นผู้ที่พยายามประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ละเมิดทั้งต่อหน้าและลับหลังสำหรับพฤติกรรมของผู้มีวินัย ทางกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 127) ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้

- 2.1 แต่งกายเรียบร้อยร้อยตามระเบียบข้อบังคับ
- 2.2 มาโรงเรียนทันเวลา
- 2.3 ไปตรงตามเวลาที่นัดหมายเอาไว้
- 2.4 ปฏิบัติงานเสร็จตามกำหนดเวลา
- 2.5 ตื่นนอน รับประทานอาหาร ขับถ่ายเป็นเวลา
- 2.6 ไม่ออกนอกห้องเรียนก่อนได้รับอนุญาต

2.7 ไม่ออกนอกห้องเรียน กฎ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด โดยสม่ำเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2.8 เก็บของใช้เป็นระเบียบ

2.9 ข้ามถนนตรงทางข้าม

2.10 เข้าคิวซื้อบัตร ซื้ออาหาร และขึ้นรถประจำทาง

2.11 ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงบนพื้นถนน หรือแม่น้ำลำคลอง

2.12 ใช้ยานพาหนะถูกต้องตามกฎหมายจราจร

2.13 ไม่เด็ดดอกไม้ตามสวนสาธารณะหรือตามที่ทางห้าม

สรุปได้ว่า สถานศึกษาทุกสถานศึกษาจะต้องมีระเบียบวินัยซึ่งเป็นข้อบังคับที่กำหนดขึ้นให้นักเรียนยึดถือปฏิบัติเป็นแนวปฏิบัติเดียวกันเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในโรงเรียน โดยสถานศึกษาจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน สภาพของชุมชนและสถานการณ์

6. หลักการดำเนินงานเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

การดำเนินงานด้านวินัยนักเรียน เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน และจะต้องดำเนินการให้รัดกุมอย่างมาก อาจยึดหลักการ ดังต่อไปนี้ (พิชิต ฤทธิจรุญ. 2537 : 26 - 27)

6.1 หลักการป้องกัน (Prevention) หลักการข้อนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติดิวินัยขึ้นมีแนวความเชื่อพื้นฐานว่า “การป้องกันดีกว่าการแก้ไขเสีย” โดยดำเนินการป้องกันวิธีการหลาย ๆ อย่าง

6.2 หลักการควบคุม (Control) หลักการข้อนี้ เพื่อควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน โดยดำเนินการควบคุมดูแล หรือชักจูงให้นักเรียนประพฤติตามสิ่งที่กำหนดไว้

6.3 หลักการแก้ไข (Correction) หลักการข้อนี้ เพื่อแก้ไขปรับปรุงประพฤติดิวินัยของนักเรียน ดำเนินการโดยการลงโทษ หรือแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมตามความเหมาะสม

6.4 หลักการพัฒนาและส่งเสริม (Development) หลักการข้อนี้ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ขึ้นอีก ให้นักเรียนประพฤติดิดียิ่งขึ้นและมากขึ้นโดยโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อม หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา และการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

7. การประพฤติดิวินัยของนักเรียน

7.1 สาเหตุแห่งการกระทำผิดของนักเรียน ปัญหาการกระทำผิดวินัยของนักเรียน มีสาเหตุหลายประการ ซึ่งพอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (สวัสด์ ไซโยภาส. 2541 : 54)

1. จากตัวนักเรียนเอง เช่น ความผิดทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การเก็บตัวการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับการทะเลาะวิวาท ปัญหาทางเพศ ลักขโมย ขาดความเคารพ

เชื่อมั่นการสอบตก ความรู้สึกขาดความมั่นคงทางโรงเรียน เป็นนักเลงอันธพาล ไม่เอาใจใส่ในกิจกรรมของโรงเรียน มั่วสุมในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม

2. กลุ่มเพื่อน เช่น เพื่อนชักชวนก่อการทะเลาะวิวาท สร้างบรรยากาศตึงเครียด

3. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การประพฤติปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน อารมณ์ของครู วิธีการสอน การควบคุมนักเรียน บรรยากาศทั้งนอกและในโรงเรียนระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นหย่อนหรือตึงเกินไป

4. สภาพแวดล้อมทางครอบครัว เช่น พ่อแม่ยากจนหรือร่ำรวยเกินไป พ่อแม่แยกกันอยู่ขาดความเอาใจใส่ดูแลลูก พ่อแม่ประพฤติตนไม่ดีหรือไม่เข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงตามวัยและเพศของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความเข้มงวดหรือหย่อนยานด้านวินัยมากเกินไป บ้านตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น แหล่งชุมชนแออัด แหล่งอบายมุข แหล่งสถานเริงรมย์สภาพสังคมแลสิ่งแวดล้อม

พัฒนา จันทนา (2545 : 361) ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการประพฤติผิดวินัยของผู้เรียนและนำเสนอไว้หลายสาเหตุ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

1. ความยากจน (Poverty) ผู้เรียนที่ครอบครัวยากจนมีฐานะไม่ดีมักก่อปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในที่เรียนได้ เช่น ผู้เรียนที่ชอบลักขโมยของเพื่อนอาจสืบเนื่องมาจากทางครอบครัวไม่มีเงินที่จะซื้อให้ หรือผู้เรียนที่แต่งกายสกปรก อาจเป็นเพราะมีชุดใส่เพียงชุดเดียวต้องใส่ทั้งอาทิตย์ เป็นต้น

2. การขาดความอบอุ่นจากครอบครัว (Broken Home) ผู้เรียนที่ไม่ได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ มักจะเป็นคนที่ชอบรังแกเพื่อน ชอบพูดปด หรือชอบเหม่อลอย ไม่ตั้งใจเรียน การที่ผู้เรียนก่อปัญหาเช่นนี้ขึ้นก็เพื่อเรียกร้องความสนใจจากครูผู้สอน

3. ความบกพร่องส่วนตัวของผู้เรียน (Personal Inadequacies) ผู้เรียนที่มีร่างกายและจิตใจผิดปกติเมื่อไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการได้อาจจะแสดงพฤติกรรมอย่างอื่นแทน เช่น ผู้เรียนที่เรียนอ่อนอาจแสดงตนเป็นคนเกะกะเกรหรือชอบหนีเรียน เป็นต้น

4. การถูกทอดทิ้ง (Rejected Child) ผู้เรียนที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่และความสนใจจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน มักจะแสดงพฤติกรรมที่ผิดวินัยบางอย่าง เพื่อเรียกร้องความสนใจได้

5. การเลี้ยงแบบตามใจและเอาใจใส่เกินไป (Over protected child) ผู้เรียนที่ถูกเลี้ยงแบบตามใจหรือเอาใจใส่เกินไปมักจะทำอะไร ๆ ตามความพอใจของตนโดยไม่คำนึงถึงระเบียบวินัยของชั้นเรียนและโรงเรียน

6. ขอบกพร่องของโรงเรียน (Unhygienic School Practice) โรงเรียนบางแห่งมักจะกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย เพื่อต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของโรงเรียนจนทำให้บางครั้งผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติตามได้หรือผู้เรียนเห็นว่าไร้ประโยชน์จึงไม่ปฏิบัติตาม

สรุปได้ว่า สาเหตุที่นักเรียนหรือเด็กขาดวินัย อาจเกิดจากภายในตัวเด็กเองโดยเกิดจากการที่เด็กมีร่างกายและสภาพจิตใจที่ผิดปกติ เกิดจากครอบครัวที่มีปัญหา หรือจากสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางบ้าน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อม ทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยและช่วยย้ําให้เด็กมีพฤติกรรมขาดวินัย

7.2 การลงโทษนักเรียนผู้ประพฤติดรละเบียบวินัยของโรงเรียน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดการลงโทษนักเรียนว่า การลงโทษ หมายถึง การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน ซึ่งโทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษาและความร้ายแรงของพฤติกรรม ประกอบการลงโทษด้วย

การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไปให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียนนักศึกษา ดังนี้

1. การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง
2. การทำทัณฑ์บนใช้ในกรณีนักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนหรือนักศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หรือกรณีทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา หรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เข็ดหลาบการทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิดและรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย
3. การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน
4. ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษากระทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สำหรับสถานศึกษาที่มีระเบียบว่าด้วย การตัดคะแนนความประพฤตินักเรียน นักศึกษาอยู่แล้ว จะใช้ระบบนี้ก็ได้ (หน่วยศึกษานิเทศก์. 2530 : ไม่มีเลขหน้า)

8. แนวทางการสร้างวินัย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 21) ให้แนวคิดในการสร้างวินัย ไว้ 5 ประการ คือ

8.1 การกระทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและประพฤติดังพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐาน ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

8.2 การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทยเด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดีเสมอเหมือนเช่นการไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายกับการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

8.3 การใช้ข้อจรรยาบรรณ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจพฤติกรรมและสติปัญญาซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำเร็จของสิ่งที่จะกระทำที่มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ยอมรับไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

8.4 การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่น หรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ หากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบ และพึงพากำลังใจจากภายนอก

8.5 การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีหนึ่งทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

9. วิธีเสริมสร้างวินัยนักเรียนในโรงเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 304) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวินัยนักเรียนไว้ดังต่อไปนี้

9.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาจารย์จะต้องช่วยกันกำหนดระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนให้ถูกต้องชัดเจนและปฏิบัติได้ โดยให้สอดคล้องกับปรัชญา กฎ ข้อบังคับของโรงเรียนไม่ขัดต่อกฎกระทรวง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สังคม และสภาพการณ์ในขณะนั้น

9.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปฏิบัติหน้าที่ติดตามดูแลและควบคุมนักเรียนให้ปฏิบัติตามให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ และส่งเสริมให้ครูมีความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ

9.3 ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องควบคุม ติดตาม ดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงต่อไป

9.4 ครูและนักเรียนวางระเบียบกฎเกณฑ์ร่วมกัน

9.5 ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักในบทเรียน สร้างความรักในโรงเรียน ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน

9.6 โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

9.7 โรงเรียนต้องปลูกฝัง หรือเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของโรงเรียนส่งเสริม ความสามัคคี

9.8 โรงเรียนจะต้องจัดให้มีบริการแก่นักเรียน จัดกิจกรรมแก่นักเรียนให้เหมาะสม ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนในโรงเรียน มีบทบาทช่วยกันกำหนด ระเบียบของโรงเรียน อีกทั้งต้องส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และความประพฤติของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

10. กิจกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541 : 1 - 2) ได้กำหนดกิจกรรมการ พัฒนาความมีวินัยในระดับมัธยมศึกษา 4 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมพัฒนาจิตพิสัยด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนหรือความเป็นกัลยาณมิตร เช่น เป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น การให้กำลังใจด้วยคำพูด สีนัยท่าทาง การให้คำแนะนำตักเตือนด้วยความรัก ความหวังดีความเป็นธรรม ฯลฯ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ประกอบด้วย การเตรียมตัวครูให้เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านกายและวาจา ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมโดยการเสริมแรง การจัด ประสพการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมฝึกฝนเพื่อพัฒนา หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตพิสัยอย่าง ลึกซึ้งต่อเนื่องด้วยการฝึกฝน ย้ำ ซ้ำ ทวน โดยใช้หลักการพัฒนาจริยธรรมแบบองค์รวม การสร้าง ทศนคติเหตุผลทางจริยธรรม การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ฯลฯ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจิตพิสัยอย่าง จริงจังต่อเนื่องและนำไปฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กิจกรรมฝึกความมีวินัยประกอบด้วย 7 พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละพฤติกรรมบ่งชี้ประกอบด้วยกิจกรรมฝึก

3 กิจกรรมเวลาฝึกกิจกรรมละประมาณ 1 คาบกิจกรรมฝึกประกอบด้วยแนวคิด จุดประสงค์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล ข้อเสนอแนะ

4. กิจกรรมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หมายถึง กิจกรรมที่จัดต่อเนื่องจากกิจกรรม ฝึกฝนเพื่อพัฒนาเป็นรายบุคคล เป็นส่วนสุดท้ายของกิจกรรมฝึกฝนในห้องเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียน วางแผนปฏิบัติตนและปฏิบัติตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งบันทึกผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ตนให้ดีขึ้น

5. กิจกรรมเสริม หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมฝึกและกิจกรรมปฏิบัติในชีวิตประจำวันโดยเสนอเป็นรูปโครงการ เช่น โครงการสู่ชีวิตใหม่ โครงการเพื่อนำเพื่อนพัฒนา ฯลฯ

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนโดยที่ให้บุคลากร ในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกำหนดและเผยแพร่ให้เข้าใจแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนได้เล็งเห็นคุณค่าและถือปฏิบัติตามขอบข่ายในแต่ละด้าน ดังนี้

1. วินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย

ความหมายของการแต่งกาย ได้มีผู้ให้ความหมายของการแต่งกาย ไว้ดังต่อไปนี้
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551 : เว็บไซต์) ผู้อำนวยการสถาบันอนาคต ศึกษาเพื่อการพัฒนาการแต่งกาย กล่าวไว้ว่า การแต่งกายจัดเป็นภาษาทางวัตถุ (Object Language) ประเภทหนึ่งที่ใช้สื่อสารระหว่างกัน การแต่งกายของบุคคลจะถูกแปลความ ประเมิน และตัดสินโดยดูจากเสื้อผ้า ทรงผม รองเท้า และเครื่องประดับที่สวมใส่ ผลการตัดสินอาจเป็น ความพึงพอใจความรู้สึกรับนับถือ ความรู้สึกให้เกียรติต่อผู้อื่น หากบุคคลนั้นแต่งกายเหมาะสม หรือในทางตรงกันข้ามอาจเกิดความรู้สึกไม่พอใจ รู้สึกดูถูก และรู้สึกไม่ต้องการสนทนาด้วยหากการ แต่งกายของบุคคลนั้นไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

อารีย์ พันธมณี (2549 : 105) กล่าวไว้ว่า ศิลปะการแต่งกายหรือศาสตร์ แห่งการแต่งตัวของมนุษย์เพื่อให้เกิดความงามอย่างเหมาะสมลงตัว การแต่งตัวหรือการแต่งกายใน ที่นี้รวมถึงตั้งแต่หัวจรดปลายเท้า ทุกอย่างที่คนนำมาสวมใส่ปกคลุมหรือประดับตกแต่งร่างกายการแต่ง กายกระทำเพื่อให้เกียรติกับบุคคลหรือสถานที่และเป็นการแสดงความนับถือในตนเองเมื่อเรามี ความรู้สึกที่เราแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพก็จะสร้างความมั่นใจในตนเองมาก ยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การแต่งกายเป็นลักษณะภายนอกของบุคคลที่สวมใส่เสื้อผ้าหรือ อุปกรณ์ประดับต่าง ๆ ตั้งแต่หัวจรดเท้า เพื่อให้ผู้ที่สวมใส่มีบุคลิกภาพภายนอกที่แตกต่างกัน ดังนั้น การแต่งกายของนักเรียนแต่ละสถานศึกษาจึงต้องใช้แบบฟอร์มที่เหมือนกันเพื่อให้ดูเป็นระเบียบ เรียบร้อย

2. วินัยด้านความรับผิดชอบ

2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (2544 : 146) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและเสียสละ

รอบคอบยอมรับผลกระทบต่อการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย อีกทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น

ทรงชัย สุขแสนสุข (2547 : 21 - 22) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าหมายถึง ความรู้สึกสำนึกในจิตใจว่าเมื่อพูดอะไร ทำอะไรแล้วต้องยอมรับผลที่เกิดขึ้นทั้งผิดและชอบมิใช่รับแต่ชอบอย่างเดียวแล้วโยนความผิดให้ผู้อื่นและอีกความหมายหนึ่งนั้นหมายถึง เมื่อรู้หน้าที่ที่ตนจะต้องปฏิบัติแล้ว ก็มุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร ด้วยความอดทน ด้วยความละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งต้องพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นด้วยจากเอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษาทำให้สามารถสรุปความหมายของความรับผิดชอบได้ดังนั้น ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจมุ่งมั่น เต็มใจ ตั้งใจและเสียสละ เพื่อให้ได้ผลที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้ ทั้งนี้ต้องยอมรับในผลที่เกิดขึ้นนั้นด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นความผิดหรือความชอบก็ตาม

2.2 ขอบข่ายของความรับผิดชอบ

ทรงชัย สุขแสนสุข (2547 : 28) ได้แบ่งขอบข่ายของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนนิสิต นักศึกษาดังใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยมีพฤติกรรมดังนี้ ตั้งใจเรียน เข้าห้องเรียนทันเวลา เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ ส่งงานที่ได้รับมอบหมายทันตามกำหนด ผลการเรียนดีขึ้นทุกภาคเรียน ไม่เคยทุจริตในการสอบ ร่วมกิจกรรมในการเรียนทุกครั้งและหนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรคและกล้าเผชิญความจริง ตรวจสอบงานที่ทำเสร็จ
2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนนิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถาบัน โดยมีพฤติกรรมดังนี้ ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน แต่งเครื่องแบบถูกต้อง ไม่ทะเลาะวิวาทนอกสถานศึกษา ไม่ทำลายสิ่งของในสถานศึกษา สนใจเมื่อเห็นคนส่อพิรุณเข้ามาในสถานศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนที่สถานศึกษาจัดขึ้นและดักเตือนเพื่อนที่หลงผิดในเรื่องการเมือง
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนนิสิต นักศึกษา ช่วยทำงานในบ้านรวมทั้งดูแลน้องแทนบิดามารดา ปกป้องหารือร่วมกับบิดามารดาในการวางแผนการใช้จ่ายและการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัว คลี่คลายปัญหาความไม่เข้าใจกับบุคคลในครอบครัวและบอกกล่าวปัญหาของตนให้บิดามารดาทราบเสมอ

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนนิสิตนักศึกษา มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมหรือชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งการสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามให้แก่ชุมชนโดยมีพฤติกรรมดังนี้ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน รณรงค์ให้สมาชิกในครอบครัวและประชาชนในท้องถิ่นไปใช้สิทธิทางการเมือง ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ชุมชน สอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุคคลที่มีภัยต่อสังคม แสดงความคิดเห็นทางสร้างสรรค์แก่หน่วยงานราชการและชุมชน รักษาสาธารณสมบัติและชักจูงผู้หลงผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และรับผิดชอบต่อสังคม

2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

สุวรรณชาติ โพธิ์จันทร์ (2547 : 30) ได้กล่าวถึงประเภทของความรับผิดชอบว่ามี 2 ประเภท ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาระของสังคม บุคคลควรจะสามารถอยู่ในสภาพที่ช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก รู้ดี รู้ชั่ว สามารถเลือกตัดสินใจในการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.1 ความรับผิดชอบในการรักษาสุขภาพอนามัย คือรู้จักระวังรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอ

1.2 ความรับผิดชอบในการหาเครื่องอุปโภคบริโภค คือสามารถจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเองได้อย่างเหมาะสม

1.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือตั้งใจเรียน ใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์ต่าง ๆ

1.4 ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือรู้จักประพฤติตนให้เหมาะสมละเว้นความชั่ว

1.5 ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ คือรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

1.6 ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว คือรู้จักการประมาณการใช้จ่าย และมีความประหยัด

1.7 ความรับผิดชอบในด้านการงาน คือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ

1.8 ความรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง คือยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนอยู่ บุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะสมาชิกของชุมชนมีดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ในฐานะสมาชิกของชุมชนมีดังนี้ปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับ มีดังนี้ ช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม มองเห็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชนและช่วยแก้ไขตามความสามารถ คอยช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ในสังคมและไม่ละเลยหน้าที่พลเมืองที่ดี

2.2 ความรับผิดชอบต่อบิดามารดาและครอบครัว มีดังนี้ เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอนช่วยเหลืองานตามโอกาสอันควร ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวช่วยรักษาและเชิดชูชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียนและครูอาจารย์ มีดังนี้ ไม่หนีเรียน เคารพ เชื่อฟังช่วยเหลืองาน ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของโรงเรียน ช่วยงานของโรงเรียนและรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน มีดังนี้ ช่วยตักเตือนเมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิดคอยแนะนำให้เพื่อนทำความดี ช่วยเหลือเพื่อนตามความเหมาะสมและถูกต้อง ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด พุดจาด้วยความไพเราะ ไม่เอาเปรียบเพื่อน

จํานงค์ เต้าชัยภูมิ (2547 : 30) ได้กล่าวถึงประเภทของวินัยด้านความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น รู้จักหน้าที่ ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติตนเป็นทางไปสู่ความเป็นพลเมืองดี การศึกษาเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมและปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติ การยอมรับฟังเหตุผล กล่าวแสดงออก กล่าวรับผิดชอบ ยั้งยั้งั้งใจ และมีธยัสถ์

2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่น ช่วยเสริมสร้างความสุขในสังคมการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอดทน อดกลั้นสงบเสงี่ยม

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผลมาจากความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น อย่างเหมาะสมด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีมานะ อดทน ไม่หะเลหลวม ไม่ละเมิดประโยชน์เป็นของสาธารณะ รวมทั้งหน้าที่เสียภาษี การรับราชการทหารและการใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. วินัยด้านความสะอาด

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด ความสะอาดเป็นการปฏิบัติเพื่อดูแล บำรุงรักษาสถานที่ทำงาน สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ให้พร้อมในการ

ปฏิบัติการ เพื่อจัดของที่ไม่จำเป็นออกและจัดของที่จำเป็นให้เกิดความสะดวกในการใช้มีนักรการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและขอบข่ายในการรักษาความสะอาดห้องเรียนพื้นที่ปฏิบัติงานและบริเวณรอบ ๆ และนักการศึกษาได้ให้ความหมายแนวทางปฏิบัติการรักษาความสะอาด ดังนี้

ณิชา เพชรสุวรรณ (ม.ป.ป. : 8 - 13) ได้สรุปการรักษาความสะอาดทั้งภายในบ้านและในโรงเรียน ดังนี้ บ้านเป็นสถานที่เราอาศัยอยู่พักผ่อนหลับนอนให้ความปลอดภัยและสร้างความสบายทั้งกาย และใจให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้น จึงต้องรู้จักการทำความสะอาดในส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในบ้านรวมทั้งวัสดุสิ่งของให้มองดูสวยงามและคงอยู่ในสภาพที่ดีตลอดเวลา การทำความสะอาดจะทำให้ได้ตามลักษณะตามเหมาะสม ดังนี้ บริเวณบ้านควรเก็บกวาดขยะมูลฝอยลงถังขยะให้เป็นที่ควรมีที่รองรับขยะมูลฝอยลงถังขยะให้เป็นที่ยึดรักษาความสะอาดบริเวณห้องนอน ห้องแต่งตัว ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วมให้อยู่ในสภาพที่น่าอยู่เรียบร้อยและสะอาดเมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหายควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบ เพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ ช่วยชักเตือนผู้กระทำความผิดหรือบอกครู - อาจารย์ให้ทราบชื่อเพื่อจะร่วมกันสร้างนิสัยอันดีให้กับนักเรียนทุกคน

พนัส หันนาดิษฐ์ และคณะ (2542 : 6) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติงานไว้ คือ ความสะอาด เป็นการปฏิบัติเพื่อดูแลบำรุงรักษาสถานที่ทำงาน สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ให้พร้อมในการปฏิบัติงาน เพื่อจัดของที่ไม่จำเป็นออกและจัดของที่จำเป็นให้เกิดความสะดวกในการใช้แล้วให้ทำความสะอาดบริเวณต่าง ๆ ที่ตนเองรับผิดชอบและรักษาความสะอาดอยู่เสมอ โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งให้มีความรับผิดชอบรู้หน้าที่นักเรียนทุกคนต้องมีหน้าที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้มีความสะอาดน่าอยู่นักเรียนทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. ทิ้งเศษขยะอาหารหรือสิ่งที่ไม่ต้องการลงถังขยะให้ถูกต้อง
2. ต้องทำเวรตามที่ได้รับมอบหมาย
3. รักษาทรัพย์สินของโรงเรียนอย่างดียิ่ง
4. เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดหรือเสียหายควรแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทราบเพื่อดำเนินการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้
5. ช่วยกันชักเตือนผู้ที่ทำผิดหรือบอกครู-อาจารย์ให้ทราบชื่อ เพื่อจะร่วมกันสร้างนิสัยอันดีให้กับนักเรียนทุก ๆ คน
6. การรักษาความสะอาดห้องเรียน โต๊ะ-เก้าอี้ พื้นห้อง ระเบียง เพดานฝาผนัง กระดานดำ ฯลฯ
7. การสำรวจและรายงานสิ่งของที่ควรปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ชำรุดใช้การไม่ได้ อุปกรณ์ประจำห้องไม่ครบ ฯลฯ

8. การร่วมมือกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงรถ โรงอาหาร และสถานที่รับประทานอาหาร

9. การรักษาความสะอาดตนเองและที่อยู่อาศัย

กรมวิชาการ (2542 : 21) ได้กล่าวถึงความสะอาดว่า ความสะอาดมีอยู่ 3 ทาง คือ สะอาดกาย สะอาดวาจา สะอาดใจ ซึ่งหมายถึง ความดีงามทางกายหรือไม่ทุจริตทางกาย วาจา ใจ และสะอาดภายนอก ได้แก่ ความสะอาดของร่างกาย เครื่องใช้บ้านเรือน และความ เป็นอยู่สะอาดภายในได้แก่สะอาดภายในจิตใจ

3.1 การรักษาความสะอาดทั่วไปในบริเวณสถานศึกษาหรือโรงเรียน ประกอบด้วย

3.1.1 การทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ การทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษาหรือโรงเรียนได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงวิธีการรักษาความสะอาด ดังนี้

จิตนา สราวุธพิทักษ์ (2540 : 130) กล่าวถึงการรักษาความสะอาด บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนหรือสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ครูหรือผู้รับผิดชอบควรวางแผน ดังนี้

1. มอบหมายให้คณะกรรมการ ครู หรือนุเคราะห์ใดบุคคลหนึ่ง รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนทั้งบนอาคารเรียน บริเวณอาคารและสนาม หญ้า

2. มอบหมายให้การโรงดูแลรักษาความสะอาดตามแต่กำลังและอัตราที่มีอยู่โดยเฉพาะบริเวณนอกห้องเรียน

3. มอบหมายให้นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดภายในชั้นเรียนเช่น การจัดเวรทำความสะอาดในห้องเรียน การทำความสะอาดควรทำเป็นประจำทุกวันตลอดระยะเวลาที่เปิดภาคเรียน

3.1.2 ห้องเรียนและการทำความสะอาดห้องเรียน ห้องเรียนเป็นสถานที่ใช้ ศึกษาเล่าเรียนสำหรับเด็กนักเรียน จึงจำเป็นต้องดูแลรักษาให้สะอาดน่าอยู่ น่าเรียน ส่งเสริมให้มี บรรยากาศในการเรียนการสอนให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบในการทำความสะอาด ห้องเรียน เด็กจะได้รักและภูมิใจในห้องเรียนของตนเองและมีนักการศึกษาได้เสนอแนะวิธีการจัด ห้องเรียนและทำความสะอาดให้เป็นระเบียบ

3.2 การทำความสะอาดห้องเรียน

การทำความสะอาดห้องเรียนประกอบด้วย พื้นห้อง ฝาผนังตลอดจน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องเรียนมีส่วนช่วยทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ควรจัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดด้วย

จากวินัยการรักษาความสะอาดที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัยการรักษา หมายถึง การสร้างจิตสำนึกที่ดีที่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ การแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระบบระเบียบและวิธีการ สำหรับสถานศึกษาต้องจัดให้มีเวรประจำวัน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสะอาดห้องเรียน โรงฝึกงานและอาคารสถานที่ เช่น ทิ้งขยะในถังบริการ ไม่เขียนข้อความที่ไม่เหมาะสมลงบริเวณห้องน้ำห้องส้วม หรือผนังห้องเรียน รวมทั้งการรักษาทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ให้มีความสะอาดอยู่อย่างสม่ำเสมอ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อวยชัย ศรีเกื้อกลิ่น (2551 : 73 – 77) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายโรงเรียนบ้านหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดำเนินการตามหลักการวิจัยปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนปฏิบัติ สังเกตและสะท้อนผลการปฏิบัติ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาโรงเรียนบ้านหินดาด ขาดวินัยในด้านการแต่งกาย โดยได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาเทคนิคการระดมพลังสร้างสรรค์ (AIC) นักเรียนบ้านหินดาดมีปัญหาการแต่งกาย 37 คน โดยใช้กิจกรรม 3 กิจกรรมหลักคือ กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมพี่ช่วยน้องในการแต่งกายและกิจกรรมการประกวดนักเรียนตัวอย่างโดยใช้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมผลปรากฏว่าประสบผลสำเร็จนักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการแต่งกายถูกรับร้อย สะอาดและเหมาะสมกับโอกาส และได้กำหนดแนวทางแก้ปัญหาเพื่อดำเนินการในวงจรที่ 2 ด้วยการจัดหาเงินงบประมาณจัดซื้อเสื้อผ้ารายหัว จัดสรรให้กับนักเรียนแล้วติดตามพฤติกรรมการแต่งกายพบว่า นักเรียนมีแนวโน้มแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมีเครื่องแต่งกายครบชุด แต่งกายได้สะอาดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการจัดหาสิ่งที่ขาดเพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ด้วยการจัดหาทุนการศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาการแต่งกายผิดระเบียบของนักเรียนกลุ่มนี้ได้เป็นผลสำเร็จ

สุภี เวียงชัยภูมิ (2551 : 81 – 82) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายวิทยาลัยการอาชีพแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในวงจรที่ 1 ใช้กลยุทธ์ การประชุมระดมความคิดเห็นและการนิเทศภายในและใช้กิจกรรม การอบรมหน้าเสาธง การตรวจระเบียบ และการแต่งกาย และกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ในวงจรที่ 2 ใช้กิจกรรมสัปดาห์ส่งเสริมการแต่งกาย โดยมีการมอบเกียรติบัตรเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนมีวินัยในด้านการแต่งกาย ผลจากการดำเนินงานตาม กลยุทธ์ดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการแต่งกายดีขึ้น จากเป้าหมายนักเรียนที่ต้องการพัฒนา จำนวน 54 ผ่านการพัฒนาจำนวน 52 คน ซึ่งถือว่าการดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาวินัยในตัวนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลยุทธ์ที่ใช้ในการสร้างแรงจูงใจทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเองมากขึ้นทำให้การพัฒนาวินัยดังกล่าวประสบผลสำเร็จ จากการ

ดำเนินงาน ตามกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายในวงรอบที่ 1 และ วงรอบที่ 2 ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน รวมถึงการร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะใช้พัฒนาวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ทินกร วิลาวลีย์ (2550 : 72 – 79) ได้ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนหนองอารีพิทยา อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อต้องการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในขอบข่าย 3 ด้าน กล่าวคือ ด้านการแต่งกาย ด้านความมีสัมมาคารวะและด้านความรับผิดชอบ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 เก็บข้อมูลการสังเกต 4 ครั้ง วงรอบที่ 2 เก็บข้อมูล 4 จากการดำเนินงานดังกล่าวพบว่าด้านการแต่งกาย นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบทุกวันมีเครื่องแต่งกายครบทุกคน ดูแลความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกายสม่ำเสมอทำให้เห็นภาพความมีวินัยในด้านการแต่งกายซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาวินัยนักเรียน ด้านสัมมาคารวะ นักเรียนมีสัมมาคารวะดีขึ้นกว่าเดิมมาก เช่น ทุกครั้งที่พบเห็นครู นักเรียนจะเดินเข้ามาไหว้และกล่าวทักทายครู ส่งผลให้นักเรียนรู้จักการยกมือไหว้พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ทั่วไป แสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนรับผิดชอบต่อการทำงาน สะอาดห้องเรียนและบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียนดีขึ้น ทำให้ห้องเรียนและโรงเรียนสะอาดขึ้น นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดีขึ้น

สุวิทย์ จันทรเพชร (2548 : 90 – 92) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและการรักษาความสะอาดโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาวินัยนักเรียนทั้ง 6 ด้าน คือ วินัยด้านการตรงต่อเวลาในการมาเรียนและการกลับบ้าน วินัยด้านความสะอาดและสุขภาพอนามัย วินัยด้านการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบข้อตกลงของโรงเรียน วินัยด้านการเข้าแถวเคารพธงชาติ วินัยด้านการแสดงความเคารพ และวินัยด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียน ผลจากการศึกษาค้นคว้าได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนามี 2 ด้าน คือ วินัยด้านการแต่งกายและการรักษาความสะอาดสุขภาพอนามัย วินัยด้านการแต่งกายกลยุทธ์ที่ใช้คือให้ครูที่ปรึกษาตรวจสอบความเรียบร้อยในการมาเข้าร่วมกิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธง โดยจัดทำแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม และตรวจสอบความเรียบร้อยทุกวันผลปรากฏว่า การใช้กลยุทธ์ประสบผลสำเร็จ ด้านการรักษาความสะอาดสุขภาพและอนามัย กลยุทธ์ที่ใช้คือ จัดกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพของปากและฟัน โดยส่งเสริมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันและกิจกรรมตรวจสอบความสะอาดร่างกายของนักเรียน เช่น ผมน เล็บมือ-เท้า และผิวหนังของนักเรียน ผลปรากฏว่าการใช้กลยุทธ์ประสบผลสำเร็จ

ทองทศ อามาตย์ (2549 : 74-79) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนบ้านสงเปลือยวิทยายน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีความ

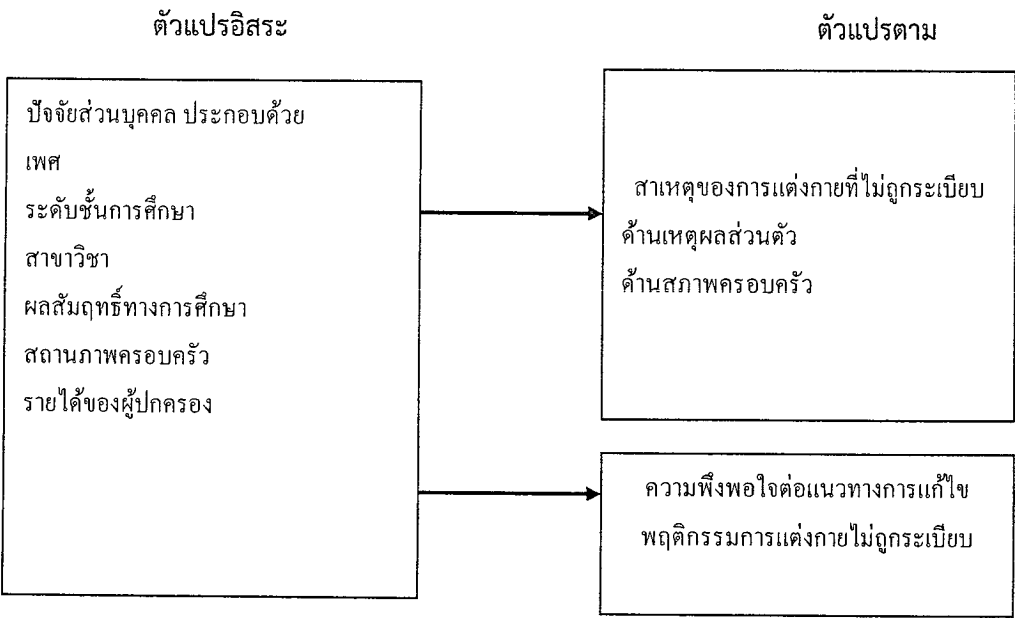
มุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายโรงเรียนสเปลิอวิทยายน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบโดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา คือ กิจกรรมประชุมโฮมรูม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมการประกวดการแต่งกาย ถูกต้อง สะอาด เรียบร้อย ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ก่อนการพัฒนา นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมเห็นเด่นชัดก็คือด้านการแต่งกาย เช่น ทรงผม เล็บมือ การแต่งเครื่องแบบนักเรียนโดยเฉพาะเด็กนักเรียนชายชอบปล่อยชายเสื้อออกนอกกางเกง บางคนเสื้อไม่มีสัญลักษณ์ของโรงเรียนหรือชื่อตนเอง และบางคนแต่งกายไม่ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมของทางโรงเรียน หลังการดำเนินการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบโดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา คือ กิจกรรมประชุมโฮมรูม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง และกิจกรรมประกวดการแต่งกายถูกต้อง สะอาด เรียบร้อยแล้ว ผลการดำเนินงานส่งผลต่อนักเรียนในด้านการปฏิบัติตามระเบียบของทางโรงเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายได้จากผลการดำเนินงานการปฏิบัติตามกิจกรรมดังกล่าว ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างการมีวินัยในตนเอง ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติในการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน แต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย จนทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามระเบียบการรักษาความสะอาด ลดปัญหาด้านการแต่งกายที่ผิดระเบียบวินัย นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าวจนเป็นผู้มีวินัยในตนเองด้านการแต่งกายทุกคน เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ โดยสรุป การพัฒนาเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมโฮมรูม การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้นทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้มีวินัยด้านการแต่งกายมากขึ้น แต่ข้อควรระวังคือต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและนานวัตรกรรมใหม่ๆ ที่หลากหลายมาใช้เพื่อการพัฒนาวินัยที่ยั่งยืนต่อไป

กนกพร วงศ์น่าน (2553 : 10) ได้ศึกษา การแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมการแต่งกายผิดระเบียบของนักศึกษา รายวิชา วย.4205 การบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการแต่งกายผิดระเบียบในชั้นเรียน พบว่า โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาชายสวมเสื้อนักศึกษา/กางเกงยีนส์/รองเท้าแตะ/รองเท้าผ้าใบมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.15) ส่วนนักศึกษาหญิงจะสวมเสื้อนักศึกษา/กระโปรงนักศึกษา/รองเท้าแตะ/รองเท้าผ้าใบ/รองเท้า คัทชู (ค่าเฉลี่ย 3.62) หรือสวมเสื้อกีฬาตราโลโก้มหาวิทยาลัย/กางเกงยีนส์/กระโปรงอื่นๆ/รองเท้าแตะ/รองเท้าผ้าใบ/รองเท้าคัทชู (ค่าเฉลี่ย 3.54) นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาบางกลุ่มที่แต่งกายในแบบชุดลำลอง หรือนิยมสวมเสื้อกีฬาหรือเสื้อที่มีตราโลโก้ของมหาวิทยาลัยเป็นประจํามาเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการ แต่งกายเข้าชั้นเรียนที่ไม่สุภาพ และผิดต่อกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ซึ่งควรได้รับการแก้ไข หากทางมหาวิทยาลัยเห็นควรวาพฤติกรรม/ระเบียบวินัยในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบ

แก้ไข อย่างไรก็ตาม แนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมการแต่งกายผิดระเบียบของนักศึกษา จากผลการสำรวจพบว่า มีวิธีการหลากหลายที่สามารถจะช่วยกระตุ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการแต่งกายถูกระเบียบเข้าชั้นเรียน อาทิ เกิดจากความสนใจ/ความร่วมมือของนักศึกษาเอง ผู้ปกครองทางบ้านช่วยตักเตือนให้นักศึกษาแต่งกายถูกระเบียบก่อนออกจากบ้าน อาจารย์มีส่วนร่วมในการกล่าวตักเตือนให้นักศึกษาแต่งกายถูกระเบียบ ตลอดจนมหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมณรงค์ให้นักศึกษาแต่งกายถูกระเบียบ การสร้างแรงจูงใจโดยวิธีการให้คะแนนจากรายวิชาเรียน รวมทั้งอาจจะมีการตกลงร่วมกันในลักษณะของการตักเตือนจากรายวิชาเรียน เป็นต้น ข้อสังเกตที่พบคือ เพื่อน/รุ่นพี่กล่าวตักเตือนให้แต่งกายถูกระเบียบยังพบว่าอยู่ในระดับน้อย กล่าวได้ว่า รุ่นพี่ในสถาบันควรจะมีส่วนช่วยในการกล่าวตักเตือนรุ่นน้อง หรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อรุ่นน้องด้วย ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านี้ แม้จะต้องความร่วมมือจากหลายฝ่าย และอาศัยระยะเวลา ยาวนานก็ตาม แต่เชื่อว่าหากมีการกระทำหรือปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องก็น่าเชื่อว่านักศึกษาโดยส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการแต่งกายถูกระเบียบเข้าในชั้นเรียน อันเป็นการสร้างเสริมภาพลักษณ์ ปลูกฝังลักษณะนิสัยและระเบียบวินัยที่ดีต่อตนเองในด้านการแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของสถาบันการศึกษา

อาคม สวัสดิ์มงคล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแต่งกายของนักศึกษา วิทยาลัยการศึกษาศาสนา สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า นักศึกษา เพื่อนนักศึกษา ผู้ปกครอง อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ในคณะที่สังกัด ผู้บริหารสถาบัน สังคม สภาพแวดล้อม สื่อมวลชน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแต่งกายนักศึกษา สำหรับพฤติกรรมการแต่งกายของนักศึกษา ส่วนใหญ่แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของสถาบัน แต่ก็มีนักศึกษาบางส่วนที่มีจำนวนค่อนข้างมาก แต่งกายผิดระเบียบสถาบัน ส่วนพฤติกรรมด้านวินัยของนักศึกษามีปัญหาค่อนข้างน้อย แต่ก็มีนักศึกษาบางส่วนที่มีจำนวนมากพอสมควร มีพฤติกรรมที่ไม่ค่อยเหมาะสม นักศึกษาให้ความเห็นว่าการแต่งกายของนักศึกษาเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้พบเห็น และขึ้นอยู่กับความพอใจของนักศึกษา

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย